

Lynprøve 2

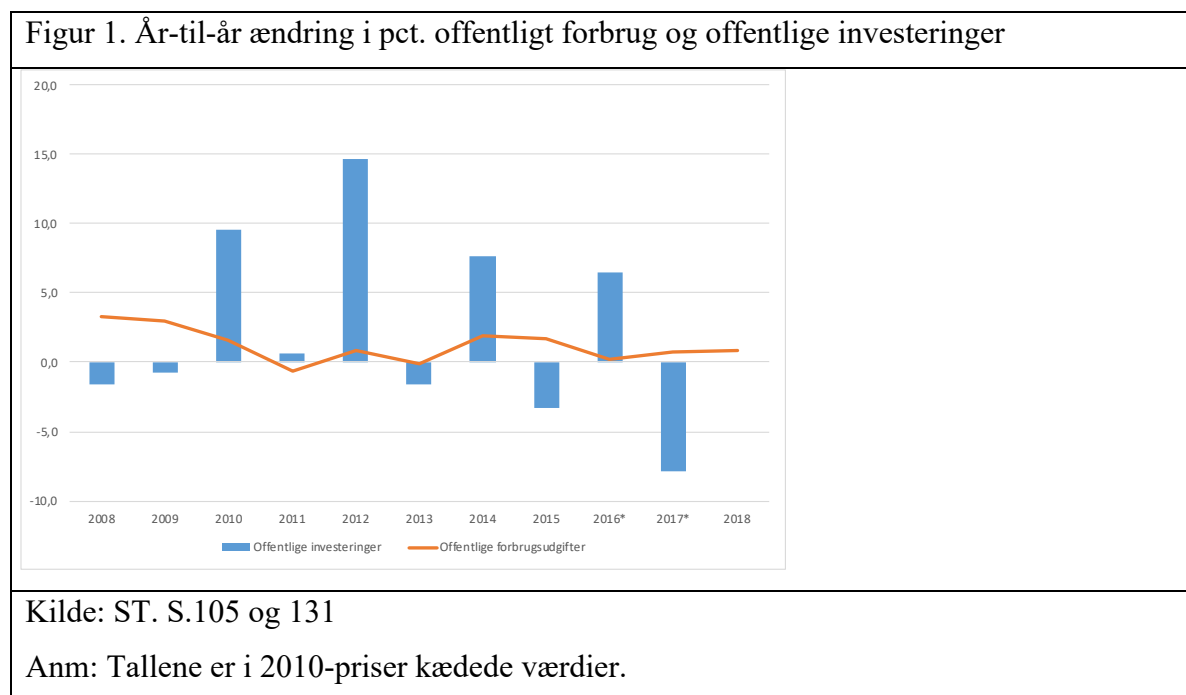
1. Den realøkonomiske fordeling viser de offentlige udgifter opgjort på aktiviteter. I den realøkonomiske fordeling adskilles udgifterne mellem forbrug, kapitaludgifter og løbende overførsler. Den realøkonomiske fordeling viser således, om der er tale om forbrug i produktionen, omfordeling eller investeringer. Det offentlige forbrug består hovedsageligt af løn til ansatte og varekøb i forbindelse med produktionen af tjenester. Det er serviceydelser som det offentlige stiller gratis eller stærkt prisreduceret til rådighed for borgerne. Det offentlige forbrug opgøres som omkostningerne ved at fremstille ydelserne. Det offentlige forbrug udgør knap halvdelen af de samlede offentlige udgifter, hvor den anden store udgiftspost er indkomstoverførslerne til husholdningerne.

De løbende overførsler består primært af overførsler til husholdningerne, herunder pension og arbejdsløshedsdagpenge. Kapitaludgifterne dækker bl.a. over investeringer i skoler, hospitaler og veje.

De offentlige investeringer, kaldes også for offentlig forvaltning og service, dækker fornyeligt bl.a. over de offentlige udgifter til forskning og udvikling.

Tal for figur 1, kan findes under bilag tabel 1.

Tal fra 2016-2018 er foreløbige tal. Desuden er der kun tal af offentlige investeringer fra 2007-2017. Desuden anvendes der faste priser, for offentligt forbrug og investeringer, for ikke at undgå inflation.

De offentlige investeringer er meget volatile i perioden 2008-2017, hvor der både optræder høje positive stigninger på 14,7 pct. i 2011 og negative vækstrater på -7,9 pct. i 2017.

Realvæksten i de offentlige bruttoinvesteringer er over hele perioden ca. 24 pct. hvor den lå på 3,3 pct. i 2008 og sluttede på -7,9 pct. i 2017.

Det offentlige forbrug er mindre volatil og vokser over hele perioden 2008-2018 med ca. 49 mia. Kr. (i 2010-priser). Udviklingen kan opdeles i to hovedperioder:

2008-2011 positiv realvækst.

2011-2018 negativ eller svag realvækst (med enkelte undtagelser).

Det offentlige forbrugs positivist årlig ændring i pct. er i 2008 på 3,3 pct. og omvendt i 2011 på -0,6 pct.

Nu til de løbende overførsler til husholdninger, som fx dækker over arbejdsløshedsdagpenge og folkepension, hvilket udgør knap 1/3 af de offentlige forbrug. Dette var årsagen til valget af de løbende overførsler til husholdninger, som kan ses i tabel 2. Indkomstoverførsler er indkomst til husholdningerne og kan derfor anvendes til privat forbrug.

Overordnet set har de samlede indkomstoverførsler i alt haft en stigning fra 298,1 mia. Kr. i 2008 til 354,5 mia. Kr. i 2018. Der sker en stigning fra 2008 til 2010, hvor fra 2010-2011 kommer et lille fald på 0,6 mia. Kr. Efterfølgende fra 2011-2018 opstår det en relativ stabil stigning uden nogen markante negative vækstrater.

Folkepension stiger mellem 3 og 5 pct. dog lige nogle undtagelser i perioden 2016-2018.

Overordnet set er folkepension relativ stabil, med sin højeste vækstrate i 2010 på 5,2 pct. og laveste i 2017 på 2,3 pct. Overførsler til folkepension har overlevet en relativ høj real vækstrate på ca. 41,1 pct. fra 2008-2018.

Arbejdsløshedsdagpenge har den højeste realvækstrate på ca. 67,4 pct. fra 2008-2018. Den ramte den højeste årlige ændring i pct. i 2009 på 98,5 pct. og det laveste i 2013 på -11,6 pct. Arbejdsløshedsdagpenge steg kraftigt fra 2008-2010 med 14,1 mia. Kr. og derefter fald fra 2010-2011 med 1,3 mia. Kr. efterfulgt af en stigning fra 2011-2012, men endte igen med et markant fald fra 2012-2018 på 7,3 mia. Kr.

2. Udviklingen i det offentlige forbrug er ikke konjunkturafhængigt, men bliver derimod bestemt af Folketinget, regionsrådene (før 2007 amtsrådene) og kommunalbestyrelserne.

Der er underliggende et opadgående demografisk og teknologisk pres på øget offentligt forbrug. Der er særligt tydeligt at se på sygehussektoren, hvor det stigende antal ældre øger behovet for sygehusedelser, hvortil kommer udviklingen af ny, kostbar medicin og dyrebehandlingsformer.

Det er et særligt træk ved den danske offentlige sektor, at en stor del af de offentlige udgifter ligger lokalt i regioner og kommuner. Det har betydning for styringen af de offentlige udgifter. Kommunernes mulighed for selvstændigt at øge deres samlede forbrug er stærkt begrænset som følge af de årlige økonomiaftaler med regeringen. Desuden var kommunerne omfattet af skattestoppet 2002-2011. Fra 2016 er kommunerne omfattet af skatte- og byrdestoppet.

I 2011 var det offentlige forbrugs realvækst i pct. på -0,2, som er det eneste år med negativ vækstrate, hvilket bl.a. skyldes opbremsningen af det offentlige forbrug, som skabte en negativ finanseffekt.

Den første lov om fastsættelse af udgiftslofter for stat, kommuner og regioner (for 2014-2017) blev vedtaget i juni 2013, hvilket har betydning for den relative stabile stigning i 2014-2017. Hvert år i forbindelse med Finansloven inddrages et nyt år i udgiftslofterne (4 års "rullende" lofter).¹

Desuden kommer Danmark i 2010 meget tæt på at overtræde stabilitets- og vækstpaktens krav om, at det offentlige underskud maksimalt må udføre 3 pct. af BNP, jf. ST. S. 208. Derfor beder EU, Danmark om at nedbringe underskuddet. Den statslige udgiftsstyring skal sikre bl.a. overholdelse af EU-regler, som fx de statslige udgifter som de øvrige delsektors udgifter (regioner, kommuner og offentlige kasser/fonde).

Den relative lave udvikling investeringerne frem til 2008 skyldes bl.a. at udbygningen af den offentlige service skete forholdsvis tidligt i Danmark. Dertil kommer, at afgrænsning af offentlig forvaltning og service over for selskaber spiller en rolle. Som led i bestræbelserne på at imødegå finanskrisens virkninger på efterspørgslen blev der gennemført en ret betydelig forøgelse af de offentlige investeringer i 2009-2012, hvilket i figur 1, forklarer de høje stigninger i år-til-år ændring i pct. i 2010 og 2012 på hhv. 9,6 pct. og 14,7 pct. Det var S-R-SF-regeringens såkaldte "kickstart".

---

¹ Danmarks økonomi siden 1980, s. 137-138.

Under lavkonjunktoren fra 2008 er de offentlige investeringer som et sikkert instrument, til at styre økonomien, fordi investeringer er lette at styre idet investeringen stopper af sig selv. Eks. Økonomaftalen mellem regeringen og KL i 2009, jf. ST s. 205, hvor kommunerne skal i 2010 investere mindst 20 mia. Kr. i dagtilbud, folkeskoler mm. Dette er med til at skabe den høje årlige ændring i pct. i 2009 og 2011. Initiativerne omkring investering kommer oveni igangsættelsen af Metro Cityring i 2011, som blev vedtaget i 2006.

Udviklingen af de offentlige overførsler er konjunkturafhængige. De relevante konjunkturperioder er illustreret med hjælp fra figur 3 under bilag.

Figur 3, viser BNP som årlig realvækst i pct. og viser de forskellige konjunkturskift. Der skal tages forbehold for nationalregnskabet foreløbige fra 2016-2018.

Grænse mellem høj og lavkonjunktur er ikke klart defineret, dog siger man at hvis en fase som f.eks. 2001-2003 og 2008-2013 har en vækst på mindre end 2 pct. p.a. siges det at være en lavkonjunktur fase, hvilket er omvendt for f.eks. 2004-2007 og 2014-2018, som vokser med mere end 2 pct. p.a. Under en højkonjunktur vil der være en tendens til relativ stærk stigning i fx beskæftigelsen, det private forbrug, ejendomspriser, boligbyggeri, lønninger og priser, offentlige indtægter fra en række skattetyper, fx moms, registreringsafgift, indkomstskatter osv.

Vi ser fx at arbejdsløshedsdagpenge er relativ høj under lavkonjunktur, fordi der netop blive flere ledige under lavkonjunktur, hvor den havde en årlig ændring i pct. på 98,5 i 2009. Omvendt under højkonjunktur fra 2014-2018 ses et fald i dagpengene grundet flere folk kommer i arbejde.

Udover konjunktur forklaringer er der også institutionelle forklaringer. Fra 2011 halveres dagpengeperioden fra fire til to år - efterfølgende udskudt og implementeret fuld ud pr. 1 januar 2013. Det er bl.a. årsagen til falder i udgifterne til dagpenge især i 2013 og 2014, som havde en årlig ændring i pct. på -11,6 i 2013 og -6,0 i 2014. Dog indføres der flere pakker for at sikre nogle af ledige mod at stå uden økonomisk sikkerhedsnet.

Til sidst er der demografiske forklaringer, som kan hjælpe os med at beskrive stigningen i folkepension. Antallet af ældre over 65 år stiger med ca. 20.000 om året fra 2007 til 2010, jf. ST s.20. Vi ser på tabel 2 at folkepension i perioden 2010-2014 har en generel højere stigning i pct. end perioden 2015-2018, hvilket er sammenfaldende med stigningen af ældre

over 65 i perioden 2010-2014, hvor der er en stigning med ca. 30.000 pr. år og kun 20.000-25.000 pr. år. efter 2014.

Bilag

Tabel 1. Udviklingen i de offentlige investeringer og forbrug 2007-2018

Mia. Kr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018
Heraf offentlig forvaltning og service	55,7	54,8	54,4	59,6	60	68,8	67,7	72,9	70,5	75,1	69,2	
Offentlige forbrugsudgifter		473,4	487,8	495,6	492,5	496,2	495,7	505,3	513,8	514,6	518,3	522,4
Årlig ændring i pct.												
Offentlige investeringer	-1,6	-0,7	9,6	0,7	14,7	-1,6	7,7	-3,3	6,5	-7,9		
Offentlige forbrugsudgifter		3,3	3	1,6	-0,6	0,8	-0,1	1,9	1,7	0,2	0,7	0,8

Kilde: ST. S. 105 og 131.

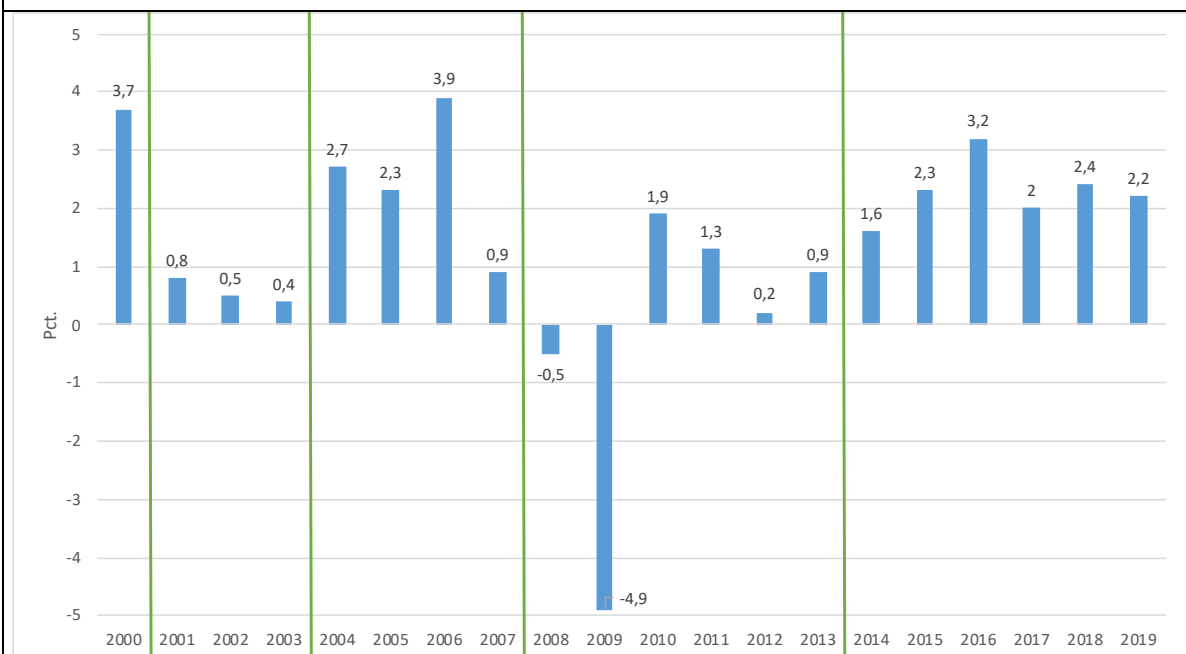
Tabel 2. Udviklingen

Mia. Kr.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*
Overførsler i alt	298,1	319,5	339,1	338,4	340,5	346,4	349,3	352,3	353,7	354,7	354,5
Heraf:											
Folkepension	93,8	97,2	102,3	106,1	109,3	113,8	118,4	122,6	126,0	128,8	132,4
Arbejdsløshedsdagpenge	9,1	18,1	23,2	21,9	22,5	19,9	18,7	18,1	16,2	16,1	15,3
Årlig ændring i pct.											
Overførsler i alt		7,2	6,1	-0,2	0,6	1,7	0,8	0,9	0,4	0,3	0,0
Heraf:											
Folkepension		3,7	5,2	3,7	3,1	4,1	4,1	3,5	2,7	2,3	2,8
Arbejdsløshedsdagpenge		98,5	28,5	-5,7	2,8	-11,6	-6,0	-3,1	-10,6	-1,0	-5,0

Kilde: ST. S. 140

Anm: 2015-prisniveau

Figur 3. Årlig realvækst i BNP fra 2000-2019

Kilde: NAN1

Anm: Grønne linjer angiver konjunkturskift.